

Írta: Bartha György

GYANÚVAL ÉLNI

Bevezetésként meg szeretném említeni, hogy új munkámnak, munkakörömnek nagyon az elején jártam, amikor ezzel a problémával, esettel szembekerültem. Heteken át gyötrődtem, izgultam, szorongtam. Itt szeretném megköszönni kollégáim bátorítását, biztatását, megértő türelmét az „újonc” vajúdasával szemben.

A FEKETE BÁRÁNY

1998 augusztusának elején egy gyámhivatali határozatot találtam reggel az asztalomon, mellyel Ny. Z. kiskorút ideiglenes hatállyal a Fővárosi Gyermek- és Ifjúságvédő Intézet Nevelőotthonában helyezték el. Az indoklásban azon felül, hogy magatartászavarokkal küszködő gyerekek nevezik, aki már több ízben orvosi kezelés alatt is állt, egy igen komoly vádat is felhoztak ellene, nevezetesen, hogy két és fél éves kistestvérét szexuálisan bántalmazta. Az orvosi igazolás hüvelygyulladást állapított meg a kislánynál, és bár a gyermek-nőgyógyászati vizsgálat alkalmával sérülést nem tapasztaltak, mégsem tartották kizártnak a zaklatás tényét. Az indoklás záró részében a következő mondat áll: „Mindezek figyelembevételével a család nyugalma és a kicsi gyermek biztonsága érdekében szükséges Zoli azonnali kiemelése a családból és ideiglenes hatályú elhelyezése.” A leírtak nem hagytak nyugton, egész nap újra és újra olvastam az indoklást. Minél többször találkoztam a vádló szöveggel, annál inkább erősödtek meg bennem a kételyek. A kételyeim az orvosi jelentés látszott alátámasztani:

- a zaklatás nem volt egyértelműen bizonyítható („nem kizárt”)
- a tapasztalt hüvelygyulladást – bár ez talán nem oly gyakori – más is előidézhette
- az orvosi vizsgálat sérülést nem tapasztalt.

Segítséget kértem egy-két tapasztaltabb munkatársamtól is, s ők is hasonlóképpen gondolkoztak. Ezért talán a szokásostól eltérően úgy döntöttem, meglátogatom a családot. Úgy éreztem ugyanis, hogy ez a kisgyerek ebben a családban – a megtörtént vagy meg nem történt események ellenére – továbbra is veszélyeztetve van.

Másnapi látogatásomkor kissé furcsálltam, mikor a családot teljes létszámban otthon találtam, Zoli kivételével. Zolinak még egy bátyja (egy év különbség van köztük) van, derült ki, aki előzőleg vásárolni volt, s a véletlen folytán maga nyitotta ki előttem a különben rendszerint zárt bejárati kaput. A család meglepetten fogadott, a felnőttek a rendszeresen későn kelők zavart mámorával igyekeztek vendégszeretetüket bizonyítani. Kávéval kínáltak. Az első suta bemutatkozások, igazolások múltával szóáradat zúdult rám. Miközben az általam veszélyeztetettnek vélt gyerek fenntartás nélkül közeledett felém, játékait, rajzait mutogatva, az anya egyre hevesebben gyalázta fiát. Egy halom orvosi vélemény, zárójelentés került kezembe, melyek végül is – jelentőség nélküliek voltak. Beszélgetésünk ideje alatt mindkét gyerek jelen volt. Ebből a csapongó és indulatos – az anya részéről helyenként hisztérikus kirohanásokról sem mentes – szuggesztív szóáradatból csupán az derült ki számomra, hogy az apa talán mutatna némi megértést a fiú viselkedésével kapcsolatban, azonban valahol, valamiért, a család békessége kedvéért, házassága megőrzéséért hajlandó a gyereket feláldozni. Az anyát egyre inkább indulatai vezérelték válaszaiban, amikor Zolival való kapcsolatának mozgatóit igyekeztem feltárni. A legidősebb fiát és lányát csak példaként, szenvedő alanyként tudta elképzelni, és így is állította be, míg a középső gyerekről csak a legrosszabbat közölte, s úgy is állította be: ő a megtettesült ördög. Zoli magatartásbeli zavarai miatt a család állandó vándorlásra kényszerült a szülők szerint, mivel nem tudott beilleszkedni a felkínált új lehetőségek kínálta egyetlen környezetbe sem. Nem tanult. A

felnőttekhez való viszonya – a szülőkhöz is – minden kritikán aluli volt. Mindennek koronájaként itt volt a kistestvére zaklatása. Amikor a fiút védelmezni próbáltam, a szülők haragja egyértelműen ellenem fordult. Az is kiderült, hogy a gyereket az anya akarata szerint, a szülők helyezték el az otthonban.

KÉTSÉGEK

A beszélgetés végeztével újabb kérdések merültek fel bennem:

- Vajon milyen események, problémák merülhettek fel a család életében Zoli születésekor?
- Vajon mi készítette a házaspárt a rossz tapasztalatok ellenére egy harmadik gyermek vállalására nagy (10 év) korkülönbséggel?
- Miért védelmezte az apa első fiával és feleségével szemben egy ideig a gyereket, s mi készítette álláspontja megváltoztatására?
- Vajon az apa támogatásával visszaintegrálható-e a gyerek a családba?
- Vajon hogyan kerülhetett sor a kisgyermek szexuális zaklatására, amikor az anya otthon tartózkodott, s a figyelmét rá összpontosította?
- Vajon miért zárkóztak el mereven a kislány pszichológiai vizsgálatától, gyógykezelésétől?
- Vajon helyes volt-e a szokásrendet megmászva a családot felkeresnem?
- Vajon igazolható-e, hogy a beszélgetés folyamán akaratlanul is az ismeretlen gyerek védelmére keltem, az indulatokat felkorbácsolva?

A KIFEJLET

Egy ideig más feladatok megoldásával foglalatostkodtam, de a fiú sorsa nem hagyott nyugodni, ezért meglátogattam az otthonban.

Hallgatag, zavart, visszahúzódozó fiúval találkoztam. Hiába igyekeztem jó szándékomról meggyőzni, nem igazán hitt nekem. Szüleit nem támadta, a felemlített sérelmekre csupán a vállát vonogatta, de a testvérel kapcsolatos vádak egyértelműen elutasította. Kérdéseimre, hogy kíván-e a családjával találkozni, szintúgy határozottan elutasító volt. Annyit jegyzett meg, hogy a nagybátyjával és annak lányával most is tartja a kapcsolatot. A nagybácsi és családja hétvégeken meglátogatja, s ha lehet, telefonon beszélgetnek. Ezeknek megadta címét s a telefonszámot.

Ez engem lepett meg, hiszen a szülőkkal való beszélgetésből az derült ki, hogy Zolit a széles család egyetlen tagja sem tudja megérteni, elfogadni. Világossá vált már erre az időre, hogy a gyereket eredeti környezetébe visszafogadtatni nemigen van mód, hiszen mindkét oldalról kifejezett volt a háritás. Érdeklődési körömbé ezért került a nagybácsi és családja. Levelet írtam vidékre, és megkértem a rokonokat, hogy találkozzunk, ha maguk is értelmét látják, ha segíteni akarnak. További telefonos egyeztetések után a nagybácsi egész családja meglátogatott. Meglepődve tapasztaltam, véleményük a gyerekről teljesen más, szeretet-teli. Jó képességű, még nem érett gyerekek tartották. A velük folytatott beszélgetésből derült ki, hogy Zoli és bátyja is már többször voltak a GYIVI-ben, a család zaklatott, nomád életmódja okán. Utoljára ők vették magukhoz a fiukat, miután a szülők külföldi távozásuk előtt gyermekotthonban helyezték el őket. A két család között ezidőtájt alakult ki a háborúskodás. Természetesnek tartották, hogy az unokaöccsöt magukhoz veszik kivasztítása után.

Néhány nap múlva újra eljöttek, azzal a döntéssel, elképzelésüket végrehajtják, vállalják a további családi ütközéseket. Közben a Gyámhivatalban megszületett egy újabb határozat, Zolit Budapestről átmeneti nevelésbe vették, vidékre került. Ekkor felgyorsultak az események. A nagybácsi családjával a gyámhivatalhoz fordult, ahol jegyzőkönyvbe vették, vállalják a gyermek gyámságát. Zoli átmeneti nevelésbevétele megszűnt, ideiglenesen a nagybácsihoz került. A szülők ellen egyen per indult.

Az idén januárban megtartott peres eljárást a gyámok a szülők ellenében megnyerték.

UTÓZÖREJEK

A gyámokkal folyamatosan tartottam a kapcsolatot, és Zolira azóta sem volt panaszuk. Azonban még most is megválaszolatlan számomra pár kérdés:

- Hogyan alakult, alakulhatott a Ny. család élete ilyképpen?
- Mennyire megalapozott a Zolival kapcsolatos vád?

Utólag kiderült, hogy azt megelőzően, hogy az ügy kezembe került, Zoli egy napot már töltött a GYIVI-ben, de akkor az intézmény szakértője, családgondozója maga tanácsolta a gyermek családban maradását.

Most utólag végiggondolva az események menetét, néha úgy érzem, több mulasztás történt részemről is. Alapvetően azzal kell szembenéznem, hogy a családgondozás folyamán a gyereket nem az eredeti családjába helyeztem vissza. Az események azonban viszonylag gyorsan peregtek, s útközben a kétoldalú háritás túlzottan erősnek tűnt. Azt, hogy Zolit a GYIVI kötelékéből végül mégis sikerült saját rokonainál, családba elhelyeznem, eredményes megoldást jelent.